

पर्यावरण प्रभाव आकलन संक्षिप्त विवरण

(संदर्भ: भारत सरकार, पर्यावरण एवं वन मंत्रालय, द्वारा
अधिसूचना क्र- 1533 (अ) ता. 14/09/2006 च्या प्रमाणे)

देऊळगाव लोह खनिज खाण

गाव देऊळगाव, तालुका आरमोरी, जिल्हा गडचिरोली, महाराष्ट्र
लीज क्षेत्र 1.62 हेक्टर, उत्पादन क्षमता - 3174 टन/वार्षिक
(प्रकल्प श्रेणी 'बी-1')

महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ

यांना

पर्यावरण लोक सुनावणी करीता सादर

आवेदक

मे. मॉडर्न मिनरल इंडस्ट्री

मिलन हॉलच्या मागे हबीब नगर
टेका नाका, नागपूर - 440017, महाराष्ट्र

पर्यावरण सल्लागार

सृष्टि सेवा प्रायव्हेट लिमिटेड, नागपूर

सर्टिफिकेट नं. NABET/EIA/2124/RA 0254

जानेवारी 2024

1.0 परिचय:

देऊळगाव लोहखनिज खाण गाव- देऊळगाव, तालुका - आरमोरी, जिल्हा गडचिरोली या गावापासून उत्तर दिशेला सुमारे 0.1 किमी अंतरावर आहे. लागू केलेल्या लीजचे क्षेत्रफळ 1.62 हेक्टर आहे. संपूर्ण लागू क्षेत्र ही खाजगी जमीन आहे आणि प्रकल्पात कोणतेही जंगल समाविष्ट नाही.

महाराष्ट्र सरकारने मे. मॉडर्न मिनेरल इंडस्ट्री ला खाणपट्टा मंजूर केला होता. त्याच्या ऑर्डर क्र. MMN-2220/C.R.14/IND-9 दिनांक 14.10.2006 नुसार 1.62 हेक्टर देऊळगाव लोहखनिज ब्लॉकसाठी 28.03.2008 रोजी 30 वर्षांच्या कालावधीसाठी लीज कार्यान्वित करण्यात आली.

प्रकल्प प्रवर्तकाने लोह खनिजाच्या @3174 TPA पर्यावरणीय मंजूरीसाठी अर्ज करण्याचा प्रस्ताव दिला आहे. 1.62 हेक्टर क्षेत्रफळ असलेली लोह खनिज खाण ही खाजगी जमीन आहे आणि प्रकल्पामध्ये कोणतेही जंगल समाविष्ट नाही. 14 सप्टेंबर 2006 च्या EIA अधिसूचनेनुसार, वेळोवेळी सुधारित केल्यानुसार; हा प्रकल्प खनिज श्रेणी "B1" प्रकल्पाच्या खाणकाम अंतर्गत येतो.

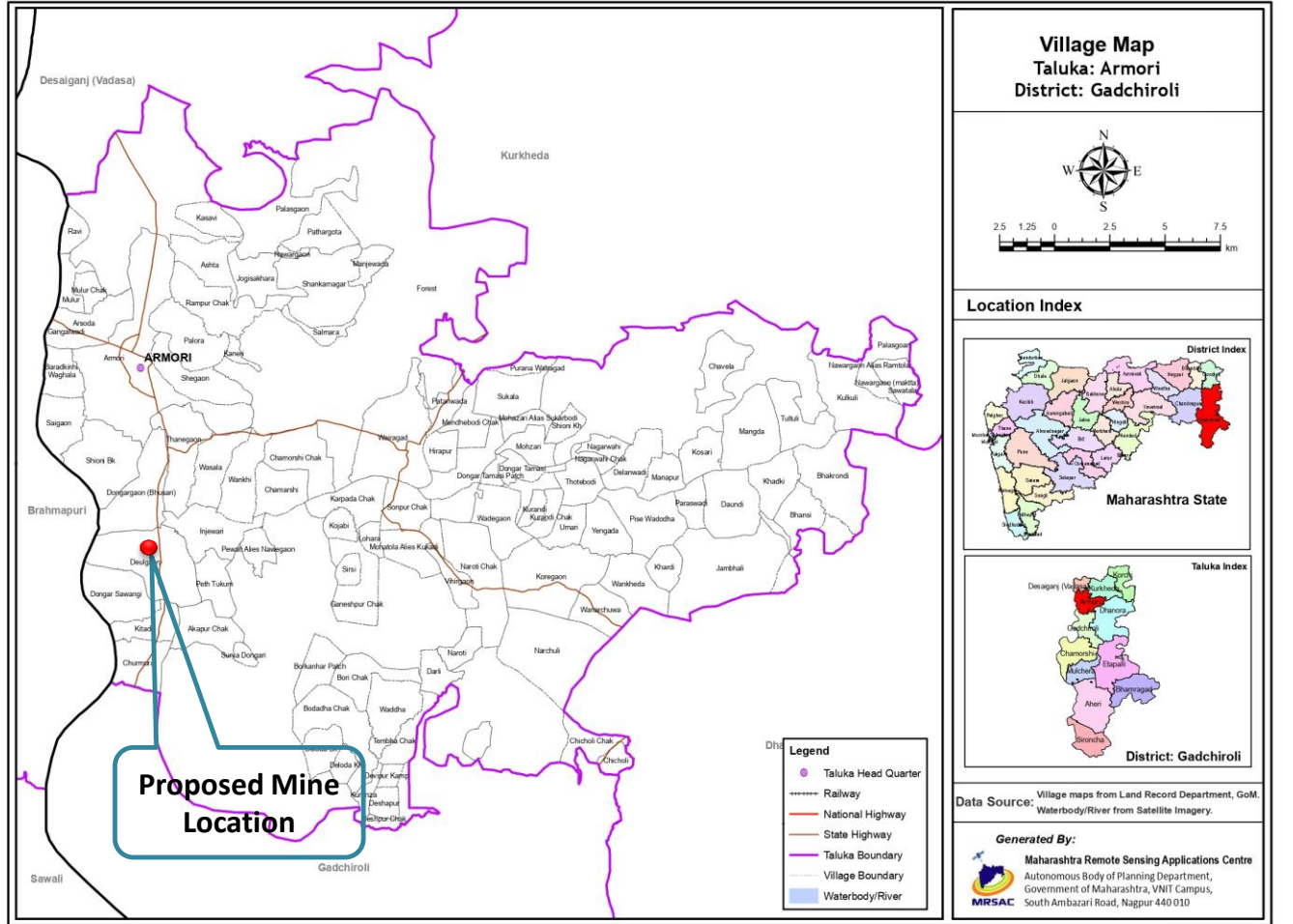
प्रस्तावित प्रकल्पासाठी खाणकाम योजनेला IBM ने पत्र क्र. MCDR-GAD0FE/7/2023-NR-IBM-RO-NAG, दिनांक 15.10.2023 या प्रकल्पात 3174 टन लोहखनिज उत्पादन प्रस्तावित आहे. खाणीचे आयुष्य 3 वर्षे असेल. संकल्पित प्रकल्प भांडवली खर्च रु. 1 कोटी असेल.

हा मसुदा EIA/EMP अहवाल SEIAA ने जारी केलेल्या ToR नुसार तयार करण्यात आला आहे आणि EIA अधिसूचना 2006 च्या तरतुदीनुसार आणि त्यामधील सुधारणांनुसार सार्वजनिक सुनावणी आयोजित करण्यासाठी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडे सादर केला जात आहे.

2.0 प्रकल्प तपशील:

देऊळगाव लोहखनिज खाण गाव - देऊळगाव तालुका - आरमोरी, जिल्हा गडचिरोली जवळ आहे आणि SoI टोपोशीट क्र. 55P/15 मध्ये येते. खाण लीज क्षेत्राचे वाउंडिंग कोऑर्डिनेट्स अक्षांश - 20° 23' 22.29"N ते 20° 23' 26.75" N आणि रेखांश - 79° 59' 19.12"E ते 79° 59' 24.70"E दरम्यान आहेत.

स्थान आणि प्रवेशयोग्यता: देऊळगाव लोहखनिज खाण गडचिरोलीपासून उत्तर दिशेला सुमारे 24 किलोमीटर अंतरावर गाव - देऊळगाव, तालुका - आरमोरी, जिल्हा गडचिरोली जवळ आहे आणि SoI टोपोशीट क्र. 55P/15 मध्ये येते. खाण लीज क्षेत्राचे अक्षांश 20° 23' 22.29"N ते 20° 23' 26.75" N आणि रेखांश 79° 59' 19.12"E ते 79° 59' 24.70"E दरम्यान आहेत. लोह ब्लॉक रस्त्याच्या जाळ्याने चांगले जोडलेले आहे. गडचिरोली पासून देऊळगावपर्यंत 24 किमी अंतरावर NH - 353C ने पोहोचता येते. सर्वात जवळचे रेल्वे स्टेशन तळोधी रोड 27 किलोमीटर अंतरावर आहे. नागपूर विमानतळ हे भाडेपट्टी क्षेत्रापासून 123 किलोमीटर अंतरावर असलेले सर्वात जवळचे विमानतळ आहे.

(स्रोत : MRSAC नकाशा)

प्रकल्पाचे स्थान

प्रकल्प क्षेत्र आणि जमिनीची आवश्यकता: प्रकल्प क्षेत्र 1.62 हेक्टर खाण लीज क्षेत्र आहे जे खाणकामासाठी वापरण्यात येईल. संपूर्ण लागू क्षेत्र ही खाजगी जमीन आहे आणि कोणतीही सरकारी जमीन नाही. प्रकल्पात जमीन किंवा वनजमीन गुंतलेली आहे. प्रस्तावित खाण लीज क्षेत्रामध्ये मानवी वस्ती नाही आणि म्हणून प्रकल्पामध्ये प्रकल्प क्षेत्रामध्ये असलेल्या गावांचे स्थलांतर होत नाही.

3.0 खाण तपशील:

खाणपद्धती: खाणकाम ओपन कास्ट यांत्रिक पद्धतीने केले जाईल कंप्रेसर, हायड्रोलिक एक्स्कॅव्हेटर्स आणि टिपर इत्यादी यंत्रांच्या तैनातीसह खाणकाम पद्धतीचा अवलंब केला जाईल. खाण ऑपरेशनच्या संपूर्ण कालावधीत कोणतेही ड्रिलिंग ब्लास्टिंग केले जाणार नाही.

4.0 बेस लाइन पर्यावरणीय स्थिती:

पर्यावरणाच्या विविध घटकांसाठी बेस लाईन पर्यावरण गुणवत्ता डेटा उदा. ऑक्टोबर ते डिसेंबर 2023 या कालावधीत 13 आठवड्यांच्या कालावधीसाठी हवा, ध्वनी, पाणी, माती आणि सामाजिक-आर्थिक निर्मिती झाली. देऊळगाव लोहखनिज खाणीच्या आजूबाजूला 10 कि.मी. वनस्पती आणि जीवजंतूवरील इतर पर्यावरणीय डेटा, जमीन वापराचा नमुना, वन इ. क्षेत्रीय सर्वेक्षणांद्वारे देखील व्युत्पन्न केले गेले आणि राज्य सरकारच्या विविध विभागांकडून देखील गोळा केले गेले.

4.1.1 वायु पर्यावरण

कोअर झोन (प्रोजेक्ट एरिया) मध्ये 1 सॅम्पलिंग स्टेशन आणि बफर झोन (कोअर झोनच्या आजूबाजूला 10 किमी) 4 सॅम्पलिंग स्टेशन्स असलेल्या 5 स्टेशन्सवर एअर क्वालिटी मॉनिटरिंग करण्यात आले. बारा वायु प्रदूषकांचे मापदंड उदा. PM₁₀, PM_{2.5}, सल्फर डायऑक्साइड (SO₂), ऑक्साइड ऑफ नायट्रोजन (NO_x), ओझोन (O₃), कार्बन मोनोऑक्साइड (CO) आणि जड धातूंचे निरीक्षण करण्यात आले. हे पॅरामीटर्स अभ्यास क्षेत्रातील वातावरणीय हवेच्या गुणवत्तेच्या आधारभूत स्थितीचे प्रतिनिधित्व करण्यासाठी समाविष्ट केले गेले.

परिणाम आणि चर्चा: निरीक्षणांच्या आधारे राष्ट्रीय वातावरणीय वायु गुणवत्ता मानकांच्या तुलनेत निरीक्षण केलेल्या पॅरामीटर्सच्या पॅरामीटरनुसार परिणामांची खाली चर्चा केली आहे.

पार्टिक्युलेट मॅटर (PM₁₀): जास्तीत जास्त PM₁₀ एकाग्रता सर्व हवेच्या गुणवत्तेची देखरेख केंद्रे कव्हर करते उदा. A-1 ते A-5 47.2 ते 57.1 µg/m³ श्रेणीत आढळून आले. जवळजवळ सर्व स्थानकांवर PM₁₀ सांद्रता 24 तासांच्या सरासरी अनुज्ञेय मर्यादेच्या पेक्षा कमी आहे. 100 µg/m³ औद्योगिक, निवासी, ग्रामीण आणि इतर क्षेत्रासाठी MoEF & CC द्वारे विहित केले.

पार्टिक्युलेट मॅटर (PM_{2.5}): A-1 ते A-5 या सर्व हवेच्या गुणवत्तेची देखरेख केंद्रे व्यापणारी कमाल PM_{2.5} एकाग्रता 27.1 ते 37.6 µg/m³ च्या श्रेणीत MoEF&CC च्या NAAQ मानकांच्या विरुद्ध आढळून आली. औद्योगिक, निवासी, ग्रामीण आणि इतर क्षेत्रांसाठी 60 µg/m³ मर्यादा आहे.

सल्फर डायऑक्साइड (SO₂): सर्व सॅम्पलिंग स्टेशन्स A-1 ते A-5 कव्हर करणारी जास्तीत जास्त SO₂ सांद्रता 10.68 ते 15.4 µg/m³ च्या श्रेणीत होती. MoEF&CC च्या सुधारित NAAQ मानकांखालील औद्योगिक, निवासी, ग्रामीण आणि इतर क्षेत्रांसाठी विहित केलेल्या 80µg/m³ च्या निर्धारित (वार्षिक 24 तास) मर्यादेत सर्व निरीक्षण केलेल्या स्थानकांमध्ये SO₂ सांद्रता चांगली आहे.

नायट्रोजनचे ऑक्साईड्स (NO_x): A-1 ते A-5 या सर्व सॅम्पलिंग स्टेशन्समध्ये NO_x सांद्रता 12.32 ते 22.9 µg/m³ या श्रेणीत आढळून आली. सर्व निरीक्षण केलेल्या स्टेशन्समध्ये 80µg/m³ च्या निर्धारित (वार्षिक 24 तास) मर्यादेत NO_x सांद्रता चांगली आहे जी औद्योगिक, निवासी, ग्रामीण आणि MoEF&CC च्या NAAQ मानकांखालील इतर क्षेत्रांसाठी विहित केली आहे.

जड धातू: सर्व सॅम्पलिंग स्टेशनवरील प्रतिनिधी नमुने गोळा केले गेले आणि जड धातूंचे जसे शिसे, आर्सेनिक आणि निकेल इ. चे विश्लेषण केले गेले. सर्व स्थानकांवर जड धातूंचे प्रमाण शोधण्यायोग्य मर्यादेपेक्षा कमी आढळून आले.

ध्वनी: दिवसा आणि रात्रीच्या वेळी सात (07) ठिकाणी बेसलाइन ध्वनी पातळी मोजली गेली आणि 38.5 – 54.9 dB (A) मधील बदल निवासी क्षेत्रासाठी विहित मर्यादेत होते.

पाणी: अभ्यास क्षेत्रात सर्व 3 पृष्ठभाग आणि 4 भूजल नमुना केंद्रे निवडण्यात आली आणि संबंधित पाण्याच्या गुणवत्तेच्या मापदंडांसाठी नमुने गोळा करण्यात आले आणि त्यांचे विश्लेषण करण्यात आले. विश्लेषणाचे परिणाम थोडक्यात आहेत, खाली सादर केले आहेत.

- सर्व भूजल नमुन्यांचे pH मूल्य 7.76 ते 8.27pH दरम्यान होते, तर पृष्ठभागावरील पाण्याचे नमुने 7.58 ते 7.97 दरम्यान होते. पाण्याच्या पाण्यासाठी IS 10500:2012 मानकांनुसार ही मूल्ये 6.5 ते 8.5 च्या स्वीकार्य pH श्रेणीतील आहेत.
- सर्व पृष्ठभागावरील पाण्याच्या नमुन्यांमध्ये 6.8 ते 7.4 mg/l पर्यंत विरघळलेल्या ऑक्सिजनची पातळी दिसून आली जी अपेक्षेप्रमाणे चांगली आहे.
- सर्व भूजल नमुन्यांमध्ये 326 ते 542 mg/l पर्यंत विरघळलेल्या घन पदार्थांचे प्रमाण दिसून आले, जे IS 10500:2012 नुसार 2000 mg/l च्या अनुज्ञेय मर्यादितेपेक्षा कमी आहे. तर सर्व पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या नमुन्यांमध्ये 246 ते 338 mg/l पर्यंत विरघळलेले घन पदार्थ दिसले जे पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या गुणवत्तेच्या मानकांसाठी IS 2296 (वर्ग C) नुसार 1500 mg/l च्या परवानगी मर्यादितेपेक्षा कमी आहेत.
- सर्व भूजल नमुन्यांनी 4.4 ते 10.3 mg/l पर्यंत निलंबित घन पदार्थांची एकाग्रता दर्शविली तर सर्व पृष्ठभागावरील पाण्याच्या नमुन्यांनी 1.1 ते 7.6 mg/l पर्यंत निलंबित घन पदार्थांची एकाग्रता दर्शविली.
- सर्व भूजल नमुन्यांमध्ये क्लोराईड सांद्रता 77.5 ते 129.2 mg/l होती, मूल्ये IS 10500:2012 मध्ये निर्धारित केल्यानुसार 250 mg/l च्या स्वीकार्य मर्यादितेपेक्षा कमी आहेत. पृष्ठभागावरील पाण्यात क्लोराईड सांद्रता 39.2 ते 56.4 mg/l होती जी पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या गुणवत्तेच्या मानकांसाठी IS 2296 (वर्ग C) नुसार 600 mg/l च्या अनुज्ञेय मर्यादितेपेक्षा कमी आहे.
- सर्व भूजल नमुन्यांमध्ये सल्फेट सांद्रता 56.7 ते 116.7 mg/l होती, ही मूल्ये IS 10500:2012 मध्ये निर्धारित केल्यानुसार 200 mg/l च्या स्वीकार्य मर्यादितेपेक्षा कमी आहेत. पृष्ठभागावरील पाण्याच्या नमुन्यांमध्ये सल्फेट सांद्रता 17.97 ते 66.85 mg/l होती जी पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या गुणवत्तेच्या मानकांसाठी IS 2296 (वर्ग C) नुसार 400 mg/l च्या अनुज्ञेय मर्यादितेपेक्षा कमी आहे.
- सर्व भूजल नमुन्यांनी 156 ते 361 पर्यंत कठोरता मूल्ये दर्शविली, जी IS 10500: 2012 मध्ये अनुज्ञेय 600 mg/l च्या अनुज्ञेय मर्यादिते आहेत आणि पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या नमुन्यांमध्ये एकूण कडकपणा 131 ते 170 mg/ मधील मूल्ये दर्शविली आहेत.

माती: खाणीच्या सभोवतालच्या मातीच्या परिस्थितीचे मूल्यांकन करण्यासाठी अभ्यास क्षेत्रातील 3 निवडक ठिकाणी मातीचे नमुने गोळा केले गेले. सर्वसाधारणपणे सर्व मातीत मध्यम सुपीकता आहे जिरायती पिकांच्या लागवडीसाठी योग्य आहेत.

जैविक पर्यावरण: कोर आणि बफर झोनमध्ये गावातील वसाहती, लागवडीची शेते, वनक्षेत्र तसेच पडीक जमीन यांचा समावेश होतो. कोर आणि बफर झोनच्या फुलांचा आणि जीवजंतूंच्या एकत्रीकरणाची तपशीलवार यादी तयार करण्यात आली आणि वनस्पती आणि प्राण्यांचे तपशील EIA/EMP मध्ये प्रदान केले गेले आहेत. राष्ट्रीय उद्यान, वन्यजीव अभयारण्य, संरक्षण प्रतिष्ठापन किंवा संवेदनशील क्षेत्र खाणीच्या 10 किमीच्या परिघात स्थित नाही.

सामाजिक पर्यावरण: निवडक गावांवर प्राथमिक सामाजिक आर्थिक सर्वेक्षण केले गेले आहे आणि तपशील EIA/EMP मध्ये प्रदान केले आहेत. 2011 च्या जनगणनेनुसार अभ्यास क्षेत्राची लोकसंख्या शास्त्रीय वैशिष्ट्ये अनेक निकषांद्वारे दर्शविली जातात, म्हणजे लोकसंख्या रचना, लिंग गुणोत्तर, कुटुंब रचना आणि वय वितरण नमुना. जेव्हा जेव्हा संबंधित डेटा उपलब्ध असेल तेव्हा जनगणना डेटामधील लोकसंख्येच्या वैशिष्ट्यांची तुलना करण्याचा प्रयत्न केला गेला आहे. अभ्यासासाठी निवडण्यात आलेल्या क्षेत्रामध्ये वस्ती असलेल्या 39 गावांचा समावेश आहे.

अभ्यास क्षेत्रातील 12286 कुटुंबांमध्ये लोकसंख्या वितरीत करण्यात आली आहे. लोकवस्ती असलेल्या 39 गावांची लोकसंख्या 48565 असून त्यात 24453 पुरुष आणि 24112 महिला आहेत. आलेखावरून लक्षात येईल की, पुरुष आणि त्यांच्या महिला समकक्षांच्या संबंधात समाजाची रचना निरोगी वितरण दर्शवते.

ड्रेनेज: लोहखनिज परिसरातून कोणतीही महत्त्वाची नदी किंवा ओढा वाहत जात नाही. खोब्रागडी नदी उत्तर दिशेला सुमारे 1.5 किमी अंतरावर वाहते आणि क्षेत्रापासून वैनगंगा नदी पश्चिम दिशेने सुमारे 2.8 किमी अंतरावर आहे. तेथे असंख्य नाले आहेत, परंतु त्यापैकी एकही बारमाही नाही.

5.0 अपेक्षित पर्यावरणीय प्रभाव आणि कमी करण्याचे उपाय:

- **हवामानावर परिणाम:** प्रस्तावित प्रकल्पाचा तापमान, पाऊस, वाऱ्याचा वेग, आर्द्रता इत्यादी हवामानविषयक वैशिष्ट्यांवर कोणताही मोठा अपरिवर्तनीय प्रभाव अपेक्षित नाही.
- **ड्रेनेजवर परिणाम:** पठाराच्या शीर्षस्थानी प्रस्तावित खाणकामांमुळे, जेथे पावसाचे पाणी आता साचले जात नाही तेथे पाणी साचण्याची शक्यता आहे. शीर्षस्थानी तात्पुरता खड्डा तयार झाल्यामुळे रन ऑफ रेट देखील कमी होईल. यामुळे क्षेत्राची जलविज्ञान स्थिती बदलेल, विशेषतः नैसर्गिक उताराच्या बाजूने पृष्ठभागावरील पाण्याचा प्रवाह निचरा होईल.
- **जमिनीच्या वापरावर परिणाम:** प्रस्तावित ओपनकास्ट लोहखनिजामुळे खाण लीज क्षेत्राच्या जमीन वापराच्या पद्धतीत बदल होईल. उत्खनन, ओव्हरबर्डन डंप, खनिज साठवण इत्यादींच्या खाणकामाच्या वेळी जमिनीचा ऱ्हास अपेक्षित आहे.
- **मातीवर परिणाम:** ज्या ठिकाणी ओव्हरबर्डन टाकला जाईल त्या ठिकाणी मातीची धूप देखील वेगवान होऊ शकते. खाणींमधून विषारी वायू किंवा घनकचरा नसल्यामुळे, मातीच्या गुणवत्तेवर प्रतिकूल परिणाम होण्याची अपेक्षा नाही. मातीवरील प्रभाव स्थानिकीकृत म्हणजे खाण साइटच्या आसपास केला जाईल.
- **खाणकामामुळे हवेच्या गुणवत्तेवर परिणाम:** उत्पादनात प्रस्तावित वाढीमुळे उत्सर्जन झाल्यामुळे जमिनीच्या पातळीच्या एकाग्रतेचा अंदाज घेण्यासाठी, EPA मान्यताप्राप्त औद्योगिक स्रोत कॉम्प्लेक्स AERMOD व्ह्यू मॉडेल वापरण्यात आले आहे. PM10 आणि PM2.5 ची 24 तासांची ग्राउंड लेव्हल वाढीव सांद्रता अनुक्रमे $0.16 \mu\text{g}/\text{m}^3$ आणि $0.11 \mu\text{g}/\text{m}^3$ असण्याचा अंदाज आहे. हा अंदाज विविध खाण ऑपरेशन्स आणि सर्वात वाईट परिस्थितीत साइट विशिष्ट हवामान डेटावर आधारित आहे.
- **दळणवळणामुळे हवेच्या गुणवत्तेवर परिणाम:** प्रस्तावित वाहतुकीमुळे जमिनीवरील कमाल एकाग्रतेचा अंदाज नगण्य आहे.
- **ध्वनी गुणवत्तेवर परिणाम:** नॉइज मॉडेलिंग परिणामांवरून, असे लक्षात येते की खाण लीज सीमेजवळ जास्तीत जास्त परिणामी ध्वनी पातळी सुमारे 55 dB(A) असेल. आवाजाची पातळी आणखी कमी केली जाईल आणि अंदाजे परिणामी ध्वनी पातळी जवळच्या गावच्या वस्तीवर असेल, म्हणजे. देवळागाव गाव 50 dB(A) च्या खाली असेल.

- **ग्राउंड कंपनी आणि फ्लाय रॉक्समुळे होणारा परिणाम:** खाणकामासाठी ड्रिलिंग आणि ब्लास्टिंग केले जाणार नाही. रॉक ब्रेकर, वॅगन ड्रिल, हायड्रोलिक एक्साव्हेटर्स इत्यादी यंत्रांच्या तैनातीसह खाणकामाचा अवलंब केला जाईल.
- **पाण्याच्या व्यवस्थेवर परिणाम:** खाणीचे ऑपरेशन पाण्याच्या पातळीच्या वर असेल कारण कोर झोनमध्ये कोणतेही उथळ जलचर अस्तित्वात नाही. त्यानुसार भूजलावर कोणताही विपरीत परिणाम होणार नाही. पावसाळ्यात भूपृष्ठावरील पाण्यातील निलंबित कण वाढण्याची शक्यता आहे. खाणकामाच्या दरम्यान निर्माण होणारे निलंबित घन पदार्थ पृष्ठभागाच्या पाण्याच्या दूषित होण्यासाठी मोठी समस्या निर्माण करतात.
- **वनस्पती आणि जीवजंतूवर परिणाम:** राज्य महामार्गावरील वाहतुकीमुळे आधीच अस्तित्वात असलेल्या क्षेत्राच्या जैवविविधतेवर नगण्य परिणाम होतील. खाणीच्या 10 किमी परिघात कोणतेही वन्यजीव अभयारण्य किंवा राष्ट्रीय उद्यान नाही. वन्यजीव किंवा धोक्यात असलेल्या किंवा संरक्षित प्रजातींच्या पक्ष्यांच्या कोणत्याही स्थलांतरित मार्गाची नोंद नाही. खनिज वाहतुकीचा मार्गही या भागांपासून दूर आहे.
- **सामाजिक-आर्थिक पैलूंवर परिणाम:** प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष अशा दोन्ही प्रकारच्या रोजगाराच्या संधी निर्माण झाल्यामुळे प्रकल्पाचा सकारात्मक परिणाम होण्याची शक्यता आहे. रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे महत्त्वाचे आहे कारण प्रकल्प क्षेत्र कोणत्याही औद्योगिक उपक्रमांपासून वंचित आहे आणि शेती हे उत्पन्नाचे एकमेव मुख्य स्रोत आहे.

6.0 पर्यावरण व्यवस्थापन योजना:

6.1 वायु पर्यावरण:

- अंतर्गत रस्त्यांवर वारंवार पाणी शिंपडले जाईल ज्यासाठी ट्रक बसवलेले पाण्याचे टँकर स्पिंकलरची व्यवस्था केली जाईल.
- वाहतूक दरम्यान त्याचा प्रसार रोखण्यासाठी धातू ताडपत्रींनी झाकली जाईल.
- उत्सर्जन नियंत्रित करण्यासाठी वाहने आणि यंत्रसामग्रीची नियमित देखभाल केली जाईल.
- योग्य ठिकाणी हरित पट्टा विकसित केला जाईल.
- वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे उदा इयर प्लग, सस्ट नर्ज इ. सर्व कामगारांना देण्यात येईल.
- प्रदूषण नियंत्रित करण्यासाठी घराची चांगली देखभाल आणि योग्य देखभाल केली जाईल.

6.2 जल पर्यावरण:

खाण प्रकल्पाला खाणकाम, वृक्षारोपण इत्यादी दरम्यान विविध कारणांसाठी सतत पाण्याचा पुरवठा करणे आवश्यक आहे. पिण्याच्या पाण्याच्या पुरवठा व्यतिरिक्त. ओपनकास्ट खाण प्रकल्पातील जलप्रदूषणाचा मुख्य स्रोत म्हणजे पावसामुळे पृष्ठभागावरील प्रवाह. पावसाळ्यात पावसाचे पाणी साचू शकते आणि साचलेल्या पाण्यात बारीक गाळ असू शकतो. हे पुरेशा आकारमानाच्या सेटलिंग टँकमध्ये गोळा केले जाईल. प्रक्रिया केलेले पाणी (ओव्हरफ्लो) वृक्षारोपण आणि धूळ दाबण्यासाठी वापरले जाईल.

खाणीच्या खड्ड्यातून पंप केलेले खाणीचे पाणी पृष्ठभागावरील सेटलिंग टँकमध्ये गोळा केले जाईल आणि प्रक्रिया केल्यानंतर त्याचा काही भाग खाणीत पाणी फवारणीसाठी वापरला जाईल, वृक्षारोपण आणि अतिरिक्त शिल्लक (असल्यास) नैसर्गिक जल प्रवाहात सोडण्यात येईल. .

भाडेपट्टा क्षेत्राच्या जवळ किंवा जवळून जाणारा कोणताही नाला, नदी किंवा इतर कोणताही जलकुंभ नाही ज्यामुळे पूर येऊ शकतो.

मातीची धूप नियंत्रित करण्यासाठी आणि कचऱ्यापासून स्वच्छ धुण्यासाठी खाणींमधून पृष्ठभागावरील प्रवाह प्रतिबंधित करण्यासाठी खालील उपायांचा अवलंब केला जाईल;

- खाणीच्या परिसरात पावसाच्या पाण्याने वाहून जाणारी कोणतीही माती पकडण्यासाठी आवश्यक तेथे गार्लंड ड्रेन केले जातील;
- वारा आणि पाऊस या दोन्हीमुळे मातीची धूप रोखण्यासाठी 2 मीटर अंतराने समोच्च खंदक बनवून मोकळ्या मालाचे उतार वृक्षारोपणाद्वारे झाकले जावेत;
- डंपच्या आजूबाजूला किंवा बेंच किंवा कोणत्याही सैल सामग्रीला आधार देण्यासाठी तसेच सैल ढिगारा सरकता येण्यासाठी आवश्यक असेल तेथे रिटेनिंग भिंती (काँक्रीट किंवा स्थानिक दगड केल्या जातील).

6.3 ध्वनी आणि कंपन

- योग्य मशिनरी/उपकरणे निवडून आणि जेथे व्यवहार्य असेल तेथे ध्वनी इन्सुलेशन एन्क्लोजर किंवा पॅडिंग देऊन ध्वनी कमी केला जावा.
- आवाजाची पातळी मर्यादित ठेवण्यासाठी वाहनांची योग्य देखभाल केली जाईल.
- खाण लीजच्या सीमेवर हरित पट्टा स्थानिक वृक्ष लागवड करून विकसित केले जाईल जे ध्वनिक अडथळा म्हणून काम करतील. ध्वनी प्रक्षेपण रोखण्यासाठी खाणीच्या परिसरात आणि आजूबाजूला समृद्ध कॅनोपीच्या झुडूपेची झाडे लावली जातील. विविध उंचीच्या झाडांचा ७.५ मीटर रुंद पट्टा खाण क्षेत्रात ध्वनी कमी करणारे म्हणून काम करण्यासाठी उपयुक्त ठरेल.

6.4 कचरा निर्मिती आणि व्यवस्थापन:

खाण योजनेच्या कालावधीत रिजेक्ट खनिज शिवाय कोणताही कचरा निर्माण होणार नाही. खाण योजनेच्या कालावधीत खाणकाम करताना 459.75 टन रिजेक्ट खनिज निर्माण होईल. बाजारातील मागणीनुसार रिजेक्ट खनिज विक्रीयोग्य असू शकतात.

6.5 शीर्ष माती संरक्षण:

खाण क्षेत्र कोणत्याही मातीचे आच्छादन विरहित आहे, या योजनेच्या कालावधीत कोणतीही माती तयार केली जाणार नाही.

6.6 वृक्षारोपण:

खनिज नसलेल्या भागात नियमितपणे वृक्षारोपण केले जाईल. खाणपट्ट्यावरून धूळ पसरण्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी खाण लीजवर वृक्षारोपणासाठी 3 स्तरीय व्यवस्था असलेल्या वनविभागाच्या मदतीने स्थानिक वृक्ष प्रजाती निवडण्याचा प्रस्ताव आहे, शेवटपर्यंत सुमारे 2000 झाडे/हेक्टर

वेगवेगळ्या ठिकाणी लावली जातील. सेफ्टी झोन, खाणीच्या काठाभोवती, रस्त्यांच्या कडेला, कार्यालय, कार्यशाळा इ. संकल्पनात्मक टप्प्यावर, एकूण खाण लीज क्षेत्रापैकी (1.62 हेक्टर) एकूण लागवडीखालील क्षेत्र 0.57 हेक्टर असेल आणि खड्ड्यांखालील क्षेत्र 1.05 हेक्टर असेल. माइन लाइफच्या 3 वर्षांच्या कालावधीत सुमारे 1140 मूळ प्रजातींची लागवड करण्याची कल्पना आहे. IBM ची पूर्वपरवानगी घेऊन या खड्ड्यांचा वापर जलसाठा म्हणून केला जाईल.

प्रस्तावित खाण उपक्रमांमुळे पर्यावरणावर होणारा परिणाम कमी करण्यासाठी वर सुचविलेले शमन उपाय लागू केले जातील. सुलभ अंमलबजावणी सुलभ करण्यासाठी, प्राधान्य अंमलबजावणीनुसार शमन उपाय टप्प्याटप्प्याने केले जातात. पर्यावरण संरक्षण उपायांसाठी स्वतंत्र बजेटची तरतूद केली जाते. लागू केलेल्या नियंत्रण उपायांची परिणामकारकता जाणून घेण्यासाठी प्रदूषणाचे निरीक्षण नियमित अंतराने केले जाईल. व्यवस्थापनामध्ये 10.20 लाख भांडवली खर्चाव्यतिरिक्त वार्षिक आवर्ती खर्च म्हणून 3.25 लाख रुपयांची अर्थसंकल्पीय तरतूद करण्यात आली आहे.

6.7 भूसंपादन आणि भरपाई:

1.62 हेक्टरचे खाण पट्टे क्षेत्र ही जवळजवळ नापीक जमीन आहे आणि ती प्रकल्पाच्या प्रवर्तकाच्या मालकीची आहे. परिसरात वस्ती नाही. अशा प्रकारे, लोहखनिज खाण प्रकल्पात कोणतीही जमीन किंवा प्रकल्प प्रभावित व्यक्तींचा कोणताही R&R असणार नाही.

6.8 रोजगार क्षमता:

या खाणीसाठी सुरुवातीला सुमारे 14 व्यक्ती (कर्मचारी आणि कामगार) लागतील. देखरेखीसाठी खाण व्यवस्थापक असणे प्रस्तावित आहे. तो एक पात्र आणि अनुभवी व्यक्ती असेल जो पर्यावरणाच्या समस्या हाताळण्यासाठी देखील जबाबदार असेल. विचाराधीन नोकरीसाठी आवश्यक पात्रता निकष पूर्ण करणाऱ्या स्थानिक लोकांना प्राधान्य दिले जाईल.

6.9 कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी (CSR)

मॉडर्न मिनरल इंडस्ट्रीज देऊळगाव लोह खाण प्रकल्पाच्या कार्यादरम्यान कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी इनिशिएटिव्ह अंतर्गत अनेक उपक्रम हाती घेणार आहे. जलद ग्रामीण मूल्यांकनादरम्यान गावकऱ्यांनी व्यक्त केलेल्या गरजांनुसार भांडवली CSR बजेट तयार केले गेले आहे. प्रस्तावित एकूण अर्थसंकल्प 6.50 रुपये इतका असून तो अभ्यास क्षेत्राच्या शेजारच्या गावांमध्ये खर्च केला जाईल.

6.10 कॉर्पोरेट पर्यावरण जबाबदारी (CER)

CSR व्यतिरिक्त, कंपनीने खाण प्रकल्पाच्या कार्यादरम्यान कॉर्पोरेट पर्यावरण जबाबदारी उपक्रमांतर्गत एक वेळचे उपाय म्हणून अनेक उपक्रम हाती घेण्याचा प्रस्ताव दिला आहे. अर्थसंकल्पीय तरतूद भांडवली खर्चाच्या 2%, रु. जनसुनावणी दरम्यान उपस्थित केलेल्या मुद्द्यांच्या अंमलबजावणीसाठी 2 लाखांचे वाटप आणि वापर करण्याचे प्रस्तावित आहे.

7.0 प्रकल्प फायदे:

सरकारला (राज्य तसेच केंद्र) कोणत्याही खाण प्रकल्पातून मिळणारे प्राथमिक फायदे म्हणजे लोखंडाच्या उत्खननावरील रॉयल्टी आणि इतर वैधानिक शुल्काच्या प्राप्तीच्या दृष्टीने अतिरिक्त

महसूल निर्माण करणे. सरकारला मिळणारे दुय्यम फायदे म्हणजे सामाजिक-राजकीय फायदे हे प्रकल्प क्षेत्रातील वाढीव आर्थिक क्रियाकलाप आणि रोजगाराच्या संधींमुळे क्षेत्राचा सर्वांगीण विकास होतो.

रस्ते आणि दळणवळण, शाळा, पिण्याचे पाणी, स्वच्छता, आरोग्य सेवा तसेच मूलभूत सुविधा यांसारख्या पायाभूत सुविधांच्या विकासाच्या दृष्टीने प्रकल्प क्षेत्र आणि एकूणच आसपासच्या गावांमध्ये सकारात्मक परिणाम होईल.

वरील सुविधा निर्माण करण्यासाठी कंपनी आवश्यक पावले उचललेल्या ज्यामुळे स्थानिक समुदायांचे जीवनमान उंचावण्यास मदत होईल.

अप्रत्यक्ष मनुष्यबळाच्या रोजगाराच्या संधीं निर्मितीसह देवळगाव लोह खाणीसाठी थेट 14 मनुष्यबळाची आवश्यकता होईल. प्रकल्प स्थानिक लोकांसाठी सेवा उद्योगाच्या रूपात दुय्यम आणि तृतीयक व्यवसायाच्या संधी निर्माण करेल ज्यामुळे सुरक्षा, कॅन्टीन आणि मेस, वाहतूक, नागरी दुरुस्ती आणि देखभाल, HEMM दुरुस्ती आणि देखभाल इत्यादी सारख्या सहायक आणि संबंधित सेवांचा विकास होईल.

अपील

पर्यावरणीय प्रक्रियेचे पालन करून पर्यावरण मंजूरी अर्ज केला जातो. पर्यावरण आणि वन मंत्रालयाने (MoEF&CC) निर्धारित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार आवश्यक वैज्ञानिक अभ्यास हाती घेण्यात आला आहे. प्रस्तावित प्रकल्पाच्या परिणामांसाठी सर्व तज्ञ, सक्षम अधिकारी आणि सरकारी अधिकारी यांच्या सूचना/शिफारशी मागवल्या जात आहेत. प्रस्तावित खाण प्रकल्पासाठी पूर्ण पुरावा पर्यावरण व्यवस्थापन आराखडा तयार करण्यासाठी आणि प्रकल्पामुळे होणारे नुकसान कमी करण्यासाठी स्थानिक रहिवासी, समुदाय आधारित संस्था, सामाजिक संस्था यांची मते आणि मार्गदर्शन अत्यंत महत्त्वाचे आहे. पर्यावरणाच्या सर्व घटकांचे संरक्षण आणि संवर्धन करण्यासाठी आवश्यक निधी, मनुष्यबळ आणि यंत्रसामग्रीचे वाटप केले जाईल. देवळगाव लोहखनिज ठेवीच्या प्रस्तावित खाणकामाचे संचालन करण्यापूर्वी संबंधित सक्षम अधिका-यांकडून सर्व अनिवार्य मंजूरी मागवल्या जातील याची खात्री केली जाते. मे. मॉडर्न मिनरल्स इंडस्ट्रीज पर्यावरणाच्या सुधारणेसाठीच्या सूचनांची अंमलबजावणी करण्यासाठी कटिबद्ध आहे आणि नैसर्गिक संसाधनांचे जास्तीत जास्त संवर्धन आणि संरक्षण करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न केले जातील अशी ग्वाही देते.

